

BELEŠKA O SAVREMENOJ ARGENTINSKOJ POEZIJI

Pojavom modernističkih pisaca Amerika zauzima mjesto prethodnice u svijetu književnosti na španjolskom jeziku, izazivajući tako jednu revoluciju i sjedinjavajući kulturu špansko-američkog svijeta sa kulturnom Španjije.

Amado Alonso kaže: „Sa modernizmom Amerika prvi put preuzima pjesničko rukovodstvo u španjolskom lingvističkom svijetu.“ Dolazeći iz takvih istina očvidna istina je potvrđena.

Pobornici modernizma su Leopoldo Lugones iz Argentine, Ruben Dario iz Nikaraguge i Ricardo Jaimes Freyre iz Bolivijske, koji svojim djelima: „Las montanas del oro“ — 1897. (Planine zlata), „Prosas Profanas“ — 1896. (Profane proze) i „Castalia Barbara“ — 1899., publiciranim krajem prošlog stoljeća u Buenos Airesu, daju pečat cijelom jednom književnom periodu Amerike.

Tokom pre dekade našeg vijeka u književnosti Argentine pojavljuje se novi pokret nazvan „postmodernistički“ ili „novocentrista“ (period devetstočetin godina), koji je definitivno i sigurno počeo produbljivati i tražiti istinu (realnost) i poeziju vlastite zemlje. U ovim granicama kretali su se ugledni pjesnici: Pedro B. Palacios (Almafurte) i Evaristo Carrigo.

Kako u poeziji tako i u prozisti vrtaraju se vrijedna djela koja govore o razvoju naše zemlje i oživljavaju genijalno pjevanje Josea Hernándeza „El gaucho Martín Fierro“ (1872.), koji je, po riječima naroda, biblija čovjeka sa polja.

Generacija „22“ (dvadesetdrugi godina) daje maha književnosti Argentine. U manifestu ove generacije nalazimo slijedeće misli: „Naša umjetnost nam nalaže da prebrodimos dosadašnja sputavanja i da otkrivamo do sada skrivenu stranu svijeta. Saželi

sme poeziju u njen prvočitni element: metaforu...“ Glavna imena ove poezije još uvijek su živi pjesnici: Jorge Luis BORGES, najznačajniji pisac Argentine, Oliviero GIRONDO, stari fau surrealističke poezije (njegovo djelo „En la Masmedula“ je izvanredno), Francisco Luis BERNARDEZ, klasičar par excellence, isto kao i don Arturo MARASSO, Eduardo Gonzales LANUSA, čisti ultraisti, prema rječima njegovog biografa i kritičara Juan PINTO, tvorca značajnih studija o našoj književnosti. (Redove istraživača naše književnosti upotpunju Emilio Soto, Cesar Tiempo i Roberto Giusti.)

Ovom popisu moramo dodati Cordoba Iturburu i Alvaro Yunque (nedavno je objavio djelo „Poesia dialectal porteña“ koji zajedno sa Nicolasonom Olivareom, Elias Castelnuovom formira grupu „Calle Boedo“) koja, za razliku od grupe „Martin Fierro“, otkriva svijetu socijalnu i revolucionarnu stranu generacije „22“.

Ovu grupu upotpunjuju još i Ricardo Molinari, Horacio Rega Molina, Conrado Nele Roxlo, José Pedroni, Carlos Mastronardi, Rafael Jijena Sanchez, Leopoldo Marechali, Lizardo, Zia i Luis Franco.

Većina od njih, još živih, dali su odredjenu fisionomiju argentinjskoj poeziji.

U širokim potezima stigli smo do moje generacije. Nastojat će da ne zaboravim ni jednog njegova predstavnika, odnosno one najvažnije. Rodili smo se negdje između 1925. i 1935., svoja djela počeli smo izdavati 1950-tih godina (naravno da su ovi datumi priблиžni). Pjesnici o kojima je riječ su: Julio Aristides, direktor časopisa „Euterpe“, koji je nedavno objavio „Estar en el Mundo“, pjesnik s romantičnom žicom

naklonjen pomalo egzistencijalizmu; Jose Isaacson, koji se svjonom knjigom „Amar y Amar“ predstavio kao pjesnik jedne nove snage; Carlos Enrique Urquiza (koji je, zajedno s Isaacsonom, direktor časopisa „Amistad“ (s poemama o otocima ušća rijeke Parana), njegova je poezija spontana i ujedno isprepletena jednom čudnovatom senzualnošću;

Alberto Gírra, značajan pjesnik sa pomalo hermetičkim stilovima, poznat po čudnovatim opisima; Daniel Petersen, koji do danas još nije objavio nijednu knjigu ali mu se stihovi štampani u dnevnim listovima i časopisima (Dobitnik je prošlogodišnje nagrade Municipal za knjigu koja još nije izšla iz štampe); Joaquín O. Gianuzzi, pjesnik profirjeno poetske forme, iskrnenog opisivanja; Nicolas Cocaro, koji je svojom knjigom „Alegre Muchacha de America“ kroz nekoliko godina izazvati izvjestan utisak ali koji je trenutno malo zanemario svoj pjesnički rad; Carlos P. Griebel, rođeni pjesnik, neumorni trubadur naše poezije.

Alejandra Pizarnik, danas u Parizu, objavila je nekoliko knjiga poezije novog stila; „El Corazon del Silencio“ od Carlosa A. Velasco, predstavlja nam mladog pjesnika u stalnom usponu. Ovom pjesniku možemo još dodati imena: Leonidas Lamborghini, Esteban Pečović (pjesnik jugoslavenskog porijekla), Ariadna Chávez, Alfredo Andres, Marta Grousc, Alejandro Garay, Jose T. Marano, Agustín Pérez Pareda, Hillyer Schurin, Sergio Darli, koja čine generaciju moju generaciju, što zrog puteve poezije traži slobodu čovjeka i koja teži da otkriva izgubljenu ljepotu.

Riječka, januara 1962.
Sa španskog prevjeta Atwy Kordić
INTERVJU SA ARIELOM CANZANIJEM

Ariel Canzani D. jedan je od najpoznatijih i najznačajnijih argentinskih pjesnika danas. Njegova popularnost nehotič je potencirana i samom njegovom ljepešću. Jer, u stvari, on je po zanimanju pomorski kapetan. Rodjen u Buenos Airesu 1928., objavio je do sada sedam zbirki poezije, između kojih posebnu pažnju privlače: „Tatabomba“ (El Diós bueno malo), „Tatabomba: Bog Dobra i Zla“, — „La sed“, (Diario mi amio el monstruo (Zed)) Dnevnik Monstruma, moga prijatelja „Los inmundos en Llantos“ — (Nečisti) i „El sueno debe morir manana“ (San mora sutra umrijeti).

Suradnjuje u raznim književnim časopisima Amerike i Evrope; njegove pjesme su prevodjene na talijanski, portugalski, francuski, i grčki jezik. Predsednik je Udrženja književnika Argentine (SADE) u Evropi. Ariel Canzani se već nekoliko mjeseci nalazi u Jugoslaviji kao član komisije za primopredaju brodova koji se za argentinsku mornaricu izgradjuju u brodogradilištima Rijeke i Splita. Na jedan od četiri broda, ukratko će se pjesnik Canzani krajem proljeća ove godine kao prvi oficir, da bi tako ponovo krstaro morila, i na moru pisao nove pjesme i poeme. Napustit će našu zemlju ali vratio će se još i ne jedan put, jer će njegov brod često ticati naše luke i redovnim rutama Južne Amerike-Jadrana.

Za skoro pola godine boravka u Jugoslaviji, Ariel Canzani je do maksimuma razvio svoje simpatije za naš narod i za književnost naše zemlje. Interes za Jugoslaviju i njezinu književnost, stalno i oduševljeno približavanje djelima naših pisaca, on želi prenijeti u argentinske književne krugove.

U nekoliko članaka i eseja, koje je u zadnje vrijeme napisao za argentinske književne časopise, obradio je djela Iva Andrića, Milivoja Bulatovića i nekolikočin mlađih srpskih, hrvatskih, slovenskih i makedonskih pjesnika. Njegove dopise iz Jugoslavije obavljaju, porez ostalih, i najutjecajniji argentinski list „Ficción“.

Talijanski književni kritičar Piero Raimondi, napisao je o Canzani sljedeće: „Djelo Ariele Canzani zauzima odredjeno mjesto u panoramni suvremene argentinske književnosti: proizlazi, naime, iz susreta autora sa cijelokupnom egzistencijalističkom strujom. U tom pokretu Canzani želi prikazati dramu razocarane i ozjeđale duše. Njegove poezije upravo fiksira situaciju. U tome je on stimuliran svojim mornarskim životom u kojem je moguće naći odisejsko nastojanje i traganje nemirnog duha našeg vremena. Vječna borba dobra i zla, održava se još jedan put u ovome piscu novim izrazima, naročito u fantastičnoj projekciji misli... Ariel Canzani je originalni glas duboke drame suvremenog čovjeka.“

* * *

Ariel Canzani postavio sam nekoliko pitanja:

P. — Kakvi su vaši utisci i saznanja o Jugoslaviji i njenoj književnosti?

O. — Nisam imao vremena i mogućnosti da se upoznam sa cjelokupnom jugoslavenskom književnošću: ograničio sam se na najnoviji period. Čini mi se da je jugoslavenska književnost uduhuljena NOB-e. Moje otkriće jugoslavenske književnosti počelo je s Andrićem. Odmah nakon mog dolaska u Jugoslaviju saznao sam o dedjeljivanju Nobelove nagrade vašem veli-

kom piscu. Razumjet će te da sam se pozurio da ga čitam... Sve što sam od njega pročitao, čitao sam na talijanskom jeziku, jer na španjolski do sada ništa još nije prevedeno.

Najavačniji Andrićev kvalitet, po mom mišljenju, a tu mislim kvalitet vrijedan za čitav svijet, jeste, što je on uspio amalgamirati epopeju, legendu, tradiciju i povijest svoje zemlje stvorivši roman „Na Drini ćuprija“ koja univerzalizira vječnu temu čovjeka te zbog toga postaje univerzalno djelo.

P. — Da li je u Argentini poznata, i u kojoj mjeri, jugoslavenska književnost?

O. — Na to pitanje djelomično sam već odgovorio. Biću jasni: nije poznata uopće. Otkrivam je, sada. Prvo jugoslavensko književno djelo koje se pojavit će na Argentini, i to tek sada početkom 1962. godine, je zbirka Andrićevih pripovijedaka. Uskoro će izći mala antologija Andrićeve poezije u mom prevodu.

P. — Da li biste mogli ukratko definirati vašu društveno-knjижevnu povorku?

O. — Služeci se riječima nje-maćkog filozofa i moga prijatelja, Johanesa Pfeifera, reći će da je za mene poezija umjetnost koja se javlja kroz riječ emotivnim i sentimentalnim učešćem. Ja sam samo gledala komedije, ili još bolje, ljudske tragedije, i kao pisac, svjesno ili nesvesno pokušavam da prenesem na papir, sve ono što moje parabolice čini sagledavaju iz dana u dan. Moje knjige čuvaju moje sumnje, moje pjevanje, moju vjeru...

U mojim tematskim razradama tražim sukob dobra i zla. Poče-

16-744711

PREDGRADE

Gospodine

Gospode

Podjimo jednom hrabro

Kao da smo u poslednjem stadiju malignog tumor

Ispod ovog neba crvenog ka ciglana

U kojoj crnici prokurvana žena šefica moje male stanice

Podjimo sveučišni

I ne dozvoli da podignem bić sa rane

Podjimo centrom svih silovanja rašterećenja i mazolizma u [predgradjima]

(O kad bi se ljubilo tako isključivo u njima...) [predgradjima]

I udjimo u tu prostranu rupu izbušenu u dimu

I manino garderoberu neka cmizdri

Pod nogama motocikliste u koži pri rasloju za kožu

Udjimo i snivajmo predragi

Ti koji si odgojen samo uz finu klasičnu muziku

Postluši malo

Bez povraćanja samo

Melodije predgradja iz utrobe jedne loptovske kapele

Koja poubjavi svojinu sviranjem

Masu prekupaca hrvatske i slovenije

Skini ruku s očiju presvijelli

I dozvoli da ti predstavim iz donjeg perona pakla blondinu

Zbog koje se kolju industrijalizirani seljaci

Zbog koje konobarima drhti ruke ispod poslužavnika

Zbog koje kaže mnogima srca mru i ginu

Ti i tvoji andjeli

Ui ste uvek u dalekom osvjetljenom centru

I sa svojim krilima čuvate dječake što se vježaju o [pripholice]

I molite se da lijeprim djevojkama iz boljih kuća dodjuna [ispov frajeri]

A što bi ti rekao

kad bih te zamolio

Da poklonis malo sna stanicima kućerina uz glavnu željezničku magistralu

Ciji se san iznakazio u neprekidni jači parnih i dizel [lokomotiva]

Ali podjimo

Podjimo

Pogledaj onu ženicu što se šminka iza oglasnog stupna

Ti i svi twoji dostojarstvenici

Ne vrijeđaj skupa

Koliko poludizlja noć na proplanu bez rose

S njom u vlažnom kombinu

Jer ona veli netaknutošću i prirodu

I još jedino tada sjeća se sela i oranica

Ali podjimo

Pozivamo te alejoj i ja

I mnogi drugi što se još stide opovatiti i urlknuti

I koji su zajedno s nama gazili lokve u predgradju

Uodeći frajerke za ruke

Ozbiljno i sveto kao da gaze kroz crkvenu ladju

Hej ti bože

Ti koji još nisi upoznao izobiljenog upravitelja

Bližini groblja

Crni svijet što se riskantno zabavlja za stolovima

A plave oguljene kosti

Plave kralješke ima

I povorku starih automobilova parkirana ispred zabavišta

I trbuhe pune klica sjemenki i ugljikohidrata

I svoje tamno meso gnjeći i pritišće o tamno meso podruma

U klozetu

Ispred razbijenog ulaza

I nikad ne kida pupkovinu s močvarom

I nikad ne zaboravlja vojne pohode logorišta i vatre pred [bitku]

O bože

Podjimo i okajamo se malo na tom prljavom pivovarskom [šanku]

Da bi znali hodati disati i grubijančiti kao ljudi

I kao sveci

I kao životinje okupane u mirisnim vodicama

Prije nego što poletimo i rastrgamo krvavu izraslinu

Koja nas veže s ovom zemljom

I njenom solarnom rotacijom

Zvonimir MAJDAK

ši od mog prvog djela, „Putovanje u sivo“, do poslednjeg, još u sivašanju, „Pajaco požaru“, motivi se ponavljaju turgodlavošću i savjesnom upornošću s najvećom željom traganja, traganja za poezijom u tamnim labirintima duše. Dobro i zlo stalin su motivi svakidašnjice. U njima plovim od svog detinjstva.

Danas ili sutra, u sumrak, dugnut ćemo sidra. Sedamnaest dana, mjesec dana, voda i samo voda. Tako živim: pola riba, pola čovjek. A traganje se nastavlja. Smislim da je traganje jedna od mabočnih istina koja postoji.

* * *

Reči ču, na kraju, još nešto o Arielu. To više nije plod intervjuja već mnogobrojnih susreta i razgovora sa njim. Ariel duboko

voli ono što je dobro i plemenito

u ljudima, u ljudima bilo kojeg kontinenta. Znam, na primjer, koliko on voli svoju pjesmu „Maska“, napisanu 1959. godine u novemburu na Atlanskom oceanu. Mislim da je Arije u ovoj pjesmi najeklatantnije proklamirao svoju vjeru: „Nakon mnogih neprosparanih časova, moraju pasti na tete eteriske maske. Neće biti poniznih očamem srcem, niti gavrana velikodušnih sa tujim radom, niti osmijeha svetaca sa prkrivenim bodežima, niti lažljivih snova apostola sna. Ničemu neće služiti farsa i komedija na vrhu usmica. Morat ćemo biti jasni (Vukovi će ostati hijene i hajene će ostati hijene a dobri dobri). Mora nestati svako prikrivanje i svaka maska.“

Giacomo SCOTTI